
СВІРЕПЧУК І. А.

старший викладач, кафедра
англійської мови технічного
спрямування № 1,
Національний технічний
університет України «Київський
політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»,
м. Київ, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ СЕРВІСІВ WEB 2.0 В НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сьогодні перед освітою стоїть завдання не тільки суттєво оновити зміст навчання іноземним мовам, але й ввести нові засоби формування іноземної професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців. Підвищення ролі гуманітарних знань як основи розвитку призводить до відбору таких методів, форм, засобів та принципів навчання, які допоможуть сформувати цілісну картину світу та сприятимуть взаєморозумінню між людьми. Традиційне навчання все більш замінюється навчанням, яке включає активні форми та методи навчання, орієнтується на самостійні технології. Саме тому проектно-пізнавальна робота з використанням інтернет-ресурсів набула особливого значення. В статті розглядається технологія використання сервісів Web 2.0 в навчанні іноземним мовам. Приділяється увага особливостям використання цієї технології та її перевагам. Концепція Web 2.0 є результатом змінення веб-технологій в напрямку вільного шляху розвитку. Це змінює роль користувача, дозволяє йому співпрацювати в глобальному масштабі, а не просто бути пасивним користувачем створеного для нього змісту. Розглядаються етапи застосування сервісів Web 2.0. Надаються ознаки інформаційно-дидактичного середовища, яке створюється при застосуванні даної технології.

Ключові слова: інтернет-ресурси, сервіси Web 2.0, проектно-пізнавальна робота, самостійні технології, інформаційно-дидактичне середовище

Сегодня перед образованием стоит задача не только существенно обновить содержание обучения иностранным языкам, но и ввести

новые средства формирования иноязычной профессионально-коммуникативной компетентности будущих специалистов. Повышение роли гуманитарных знаний как основы развития приводит к отбору таких методов, форм, средств и принципов обучения, которые помогают сформировать целостную картину мира и способствуют взаимопониманию между людьми. Традиционное обучение все больше вытесняется обучением, которое включает активные формы и методы обучения, ориентируется на самостоятельные технологии. Именно поэтому проектно-познавательная работа с использованием интернет-ресурсов приобрела особое значение. В статье рассматривается технология использования сервисов Web 2.0 в обучении иностранным языкам. Уделяется внимание особенностям использования этой технологии и ее преимуществ. Концепция Web 2.0 является результатом изменения веб-технологий в направлении свободного пути развития. Это меняет роль пользователя и позволяет ему сотрудничать в глобальном масштабе, а не просто использовать созданный для него контент. Рассматриваются этапы использования сервисов Web 2.0. В статье также освещается проблема создания информационно-дидактической среды, которая создается при использовании данной технологии.

Ключевые слова: интернет-ресурс, сервисы Web 2.0, проектно-познавательная работа, самостоятельные технологии, информационно-дидактическая среда.

Today the important task is not only to update the content of foreign languages teaching, but also to introduce new means of formation of foreign language professional-communicative competence of future specialists. Enhancing of the role of humanitarian knowledge as the basis for the development of educational process leads to the selection of methods, forms, tools, and training principles, which help to promote mutual understanding between the people. Nowadays traditional training is supplanted by training, which includes active forms and methods of training and focused on independent technology. That is why the work with the use of Internet resources has acquired special significance. The article discusses the use of the Web 2.0 technology in foreign languages learning. Attention is paid to the peculiarities of the use of this technology and to its benefits. The concept of Web 2.0 is the result of changes in Web technologies in the direction of the free path of development which has changed the role of the user, allowing him to collaborate with other students on a global scale, and not just use the content created for him. The article also highlights the stages of the use of Web 2.0 services and the problem of the creation of information-didactic environment that is created by using this technology.

Key words: internet resources, Web 2.0 services, independent technologies, information-didactic environment.

Сьогодні перед освітою стоїть завдання не тільки суттєво оновити зміст навчання іноземним мовам, але й ввести нові засоби формування іншомовної професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців, які будуть мати не тільки навчальне, але й життєве обґрунтування, а успішність формування компетентності буде залежати від активності тих, хто навчається. Підвищення ролі гуманітарних знань як основи розвитку призводить до відбору таких методів, засобів, форм та принципів організації навчання, які допоможуть сформувати цілісну картину світу, виявити особистісний зміст в матеріалі, що вивчається, сприятимуть взаєморозумінню між людьми. Традиційне (інформативне) навчання все більш замінюється навчанням, яке включає активні форми та методи навчання, орієнтується на самоосвітні технології та набуття досвіду самостійної творчої роботи. Саме тому проектно-пізнавальна роботи з використанням інтернет-ресурсів набула особливого значення, а зростаючий зв'язок навчання з майбутньою діяльністю в рамках контекстного навчання, коли зміст та засоби навчання формуються в контексті професійних чи якихось інших цілей учасників навчального процесу, стали майже обов'язковим. Навчити творчо використовувати мову можна тільки в процесі активного процесу спілкування

студентів на цій мові. Тому способи навчання, спрямовані на засвоєння системи мови, повинні бути замінені інтерактивними формами навчання, які об'єднують учасників – суб'єктів навчального процесу та надають процесу навчання діяльнісний характер.

Сьогодні дослідниками розробляється концепція Web 2.0 (Т. О'Reilly, Р. Graham), її філософський аспект (Н. Т. Соколова), описується досвід інтеграції сервісів Web 2.0 в навчання (М. В. Єфремова, А. В. Козлова, Е. Д. Патаракін, R. Byrne, S. Downes), застосування сервісів Web 2.0 в процесі викладання іноземних мов (О. П. Сафонова, П.В. Сисоєв, С. В. Титова, А. В. Філатова, L. Ferlazzo, J. Picardo).

Групова взаємодія, яку можна здійснювати за допомогою сервісів Web 2.0, за думкою Підкасистого Е. Д. [2], включає:

- персональні дії учасників та комунікації учасників між собою;
- записи думок, нотатки та анотування чужих текстів;
- розміщення посилань на інтернет-ресурси та їх рейтингування;
- розміщення фотографій;
- розміщення книжок;
- відео сервіси;
- компіляція на одній сторінці матеріалу з різних інтернет-сервісів;
- географічні сервіси та сервіси на їх основі;

- обмін повідомленнями.

Технологія використання сервісів Web 2.0 має свої переваги.

По-перше, природа компетентності, будучи продуктом навчання є наслідком саморозвитку індивіда, наслідком узагальнення діяльності та особистого досвіду. Сервіси Web 2.0 дозволяють створити ситуацію, яка сприяє розвитку діяльності такого типу. По-друге, сервіси Web 2.0 є відображенням середовищних детермінант, які мають особистісний зміст для студентів. Дана технологія є відносно новим засобом, який з'явився в педагогічному процесі в результаті інформатизації навчання.

Концепція Web 2.0 є результатом змінення веб-технологій в напрямку вільного шляху розвитку. Це змінює роль користувача, дозволяючи йому співпрацювати в глобальному масштабі, а не просто бути пасивним користувачем створеного для нього змісту. Це може відбуватися завдяки таким сервісам як: Подкастинг, Блог, Wiki, Tagging, Участь в RSS, Соціальні закладки, Соціальні мережі, які об'єднані загальними принципами та цілями. До сервісів Web 2.0 можна віднести ті сервіси Web, які максимально використовують переваги концепції Web 2.0. А саме: надання програмного забезпечення в якості постійно оновлюваної структури, яка стає тим краще, чим більше людей її використовують; поповнення змісту з декількох джерел, включаючи індивідуальних користувачів та забезпечуючи при цьому особистий зміст і послуги в формі, яка дозволяє обмінюватися даними. Основними характеристиками Web 2.0 є креативність, доступність, соціальність, відкритість, свобода та колективний розум.

Т. О'Рейли виділяє такі принципи особливості Web 2.0:

- недорогі масштабовані сервіси;
- контроль над унікальними, складними для відтворення джерелами даних, які можуть бути збагачені за рахунок користувачів;
- відношення до користувачів як до співрозробників;
- залучання колективного розуму;
- програмне забезпечення повинне працювати над апаратною частиною;
- спрощення моделі розробки користувацьких інтерфейсів та спрощення бізнес-моделі.

Сервіси Web 2.0 спростили технологічний процес створення матеріалів та їх розподіл в мережі для кінцевого користувача, що дозволило дуже швидко наростити інформаційний контент та відкрити нові можливості для участі в сумісній діяльності з іншими людьми з професійною та навчальною метою. Web 2.0 став платформою, на базі якої відбувається спілкування. Завдяки цьому ми можемо спостерігати, використовувати та копіювати невеличкі фрагменти дій, які кожен день здійснюють в мережі інші люди. В результаті цього ми можемо через мережу поступово переймати способи діяльності людей, які знають і вміють більше за нас. Мережеві спільноти можуть сприяти вихованню таких вмінь як: сумісне мислення, толерантність, засвоєння децентралізованих моделей та екологічних стратегій, критичність мислення. Web 2.0 може розглядатися як центр соціокультурного досвіду (де англійська мова залишається ключовою), що дозволяє вивести студентів на інтегровані міжпредметні цілісні уявлення про світ.

Технологія застосування сервісів Web 2.0 в процесі навчання англійської мови передбачає природний взаємозв'язок всіх чотирьох видів мов-

ленневої діяльності з можливою перевагою одного виду на окремих етапах в залежності від функціонального характеру творчого проекту та рівня сформованості іншомовної професійно-комунікативної компетентності; надає можливість досліджувати, приймати участь в динамічних формах аутентичного використання іноземної (англійської) мови, формуючи фонові знання, а також створювати інформаційно-віртуальний продукт на основі отриманих знань. Це також відображає сучасну тенденцію в освіті – орієнтування на дослідницьку, пошукову модель навчання шляхом вирішення протиріч, що привчає студентів творчо мислити, самостійно планувати свої дії, прогнозувати можливі варіанти рішення завдань, вибирати способи та засоби їх реалізації.

Освіта неможлива без звертання до особистості, яка відображає суспільне начало людини. Психіка людини функціонує не як ряд окремих функцій – мислення, пам'яті, а спрямовується особистістю, яка має притаманні їй особливості. Таким чином, забезпечується цілісність людини в оточуючому світі. Звідти всі прояви людини залежать від її відношення до предметів та ситуацій оточуючого світу, від її позиції. Поняття «особистість» за С. Л. Рубинштейном, означає здатність людини займати певну позицію.

Позиція (особистість) не дається людині сама по собі. Здатність обирати життєвий зміст та принципи, приймати рішення, відповідати за свої слова та вчинки, бути самостійною, внутрішнє вільною, ініціативною та творчою, володіти собою є сферою життєвого, особистого досвіду, в становленні якого велику роль відіграє освіта. Особистісний досвід – це досвід вибірковості, рефлексивності, відповідальності, саморегуляції (володін-

ня собою), креативності, свободи [11]. Сервіси Web 2.0 (наприклад, соціальні мережі) є відображенням таких середовищних детермінант, які допомагають вибудовувати навчання, яке має особистісний характер, (наприклад, оточуюча культура чи приналежність до соціального класу) та допомагають реалізувати три базові функції особистості: відповідальність, саморозвиток та рефлексивну функцію, яка спрямовує діяльність особистості на пошук змісту.

Завдяки застосуванню сервісів Web 2.0, студент попадає в ситуацію, яку не можна вирішити на репродуктивному рівні, тому що немає однозначних істин. В такій ситуації потрібні прояви особистісних рис, коли треба шукати сенс, вибирати творчий варіант рішення, давати критичну оцінку факторам і т.п. Студент сам знаходить протиріччя, шукає своє пояснення прояву, тобто формується його особистісний досвід.

Технологія застосування сервісів Web 2.0 включає наступні етапи:

- постановку навчально-допоміжного завдання (викладачем для I, II рівня сформованості іншомовної професійно-комунікативної компетентності та самим студентом на III рівні);
- обговорення критеріїв інформаційно-віртуального продукту, який створюється;
- пошукова робота (інформаційні джерела можуть бути надані викладачем для I, II рівня, та запропоновані самими студентами для III рівня);
- створення інформаційно-віртуального продукту завдяки індивідуальній, парній чи груповій поза аудиторній формі самостійної роботи (з частковими перевагами парної форми на I

- рівні, та індивідуальної та групової на II та III рівнях);
- надання свого інформаційно-віртуального продукту інтернет-суспільству, коментування та обговорення результатів при керуванні процесом з боку викладача;
- виявлення області свого незнання та причин труднощів.

Під інформаційним продуктом ми розуміємо створення за допомогою сервісів Web 2.0 невеличкого інформаційно насиченого проекту (відеоролика, подкасту, мультимедійного постеру, статті для народної енциклопедії, запису для блогу, колекції посилань тощо).

Дана технологія може бути ефективною в процесі навчання англійської мови, якщо виконуються певні умови. По-перше, студенти повинні володіти базовими навичками в усіх видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, говорінні, письмі та читанні. По-друге, можна використовувати короткі «manuals» (керівництво користувача), надане в друкованому чи електронному вигляді для роботи з тим чи іншим сервісом Web 2.0. По-третє, реалізовується система мобільного зворотного зв'язку студента з викладачем. По-четверте, завдання регламентовані по об'єму та терміну виконання, забезпечують виконання мінімуму самостійної роботи всіма студентами та передбачають можливість ускладнення завдань для більш підготовлених студентів. По-п'яте, відбувається постійний контроль якості виконання інформаційно-віртуального продукту, який є аналізом кінцевих та проміжних результатів дій студентів, а також здійснюється аналіз відповідної реакції з боку інтернет-суспільства.

Технологія використання сервісів

Web 2.0 реалізовується в поза аудиторній формі самостійної роботи студентів.

В педагогічній літературі «самостійна робота» розглядається як самостійний пошук необхідної інформації, як діяльність, спрямована на творче сприйняття та осмислення навчального матеріалу [6], як завдання навчального, виробничого, дослідницького та самоосвітнього характеру [2], як робота, яка виконується без безпосередньої участі викладача, але по його завданню протягом спеціально наданого на це часу. При цьому студенти свідомо намагаються досягнути поставленої в завданні мети, прикладаючи свої зусилля та надаючи в тій чи іншій формі результати своїх розумових чи фізичних (чи тих та інших разом) дій. [3].

Останнім часом головною ознакою самостійної роботи вважається не те, що студент займається без безпосередньої участі викладача, а те, що протягом його діяльності відбувається перехід інформації в знання та вміння, а також формуються навички управління цією діяльністю.

Таким чином, студент повинен вміти самостійно набувати нові наукові дані за допомогою різних джерел інформації, вільно користуючись іноземною (англійською) мовою, що є основою для подальшого підвищення його кваліфікації в умовах, що постійно змінюються.

На думку П. І. Підкасистого, показником ступеню розвитку студента, який самостійно освоює знання, є поступове змінення мотивів його учбової діяльності: від елементарного відтворення прочитаного до зародження стійкого інтересу до явищ, що вивчаються, до самого процесу пізнання і потреби до набуття нових знань. Правильна організація аудиторної та поза

аудиторної самостійної роботи в процесі навчання є основою для подальшої освіти.

Застосування сервісів Web 2.0 дозволяє створити інформаційно-дидактичне середовище, яке сприяє розвитку внутрішньої та зовнішньої самоорганізації майбутнього фахівця, змінюючи відношення до отриманої інформації. Активна переробка інформації необхідна в вивченні будь-якого предмету. Важливо не тільки отримати знання, але й створити нову інформацію на основі отриманих знань: інформація – знання – нова створена інформація. Створення за допомогою сервісів Web 2.0 невеликого за об'ємом, але інформаційно насиченого продукту дозволяє студенту не тільки пройти шлях вирішення творчого завдання – з моменту зародження творчого замислу до його втілення в матеріальному продукті, але й багаторазово відтворити творчий процес, відпрацьовуючи пізнавальні дії (вибір, співставлення, порівняння, узагальнення, аналіз, синтез, інтерполяцію, екстраполяцію, класифікацію, експеримент, моделювання, систематизацію, аналогію тощо) в умовах, що змінюються. Завдяки застосуванню сервісів Web 2.0 в навчанні відбувається перехід індивідуального знання в інформацію, яка завдяки мережі Інтернет стає суспільним надбанням, що реалізує соціальну функцію індивідуальної пізнавальної діяльності.

Застосування інформаційно-дидактичного середовища дозволить перевести значний об'єм матеріалу в самостійну, ефективно організовану та контрольовану роботу студента. В цьому випадку професійні вміння викладача повинні бути спрямовані не просто на контроль знань та вмінь студентів, а на діагностику їх діяльності, щоб вчасно допомогти усунути перед-

бачувані труднощі в отриманні та застосуванні знань.

Запропоноване інформаційно-дидактичне середовище може розглядатися як:

- варіант оптимізації системи управління навчальною діяльністю студента з метою економії аудиторного часу;
- спосіб реалізації переходу індивідуального знання в інформацію;
- спосіб формування компонентів творчого мислення: вміння аналізувати проблему, встановлювати системні зв'язки, виявляти та усувати протиріччя, знаходити нестандартні рішення та прогнозувати можливі варіанти розвитку самостійних рішень;
- актуалізація пошуку нових знань студентів в рамках професійної освіти;
- Інформаційно-дидактичне середовище має свої переваги. А саме:
- студенти є активними учасниками процесу навчання;
- створюються умови для реалізації особистісних та професійних орієнтирів для самовираження;
- дане середовище є ефективним засобом для організації самостійної роботи та самонавчання;
- реалізується потреба в рефлексії студентами особистого досвіду та результатів своєї навчальної діяльності, тобто з'являється можливість зберігати, аналізувати та визначати прогрес в навчанні;
- надається можливість досліджувати та приймати участь в динамічних формах автентичного використання іноземної мови. Подібне спілкування, хоча й носить віртуальний характер, але

сприяє надбанню навичок реального спілкування;

- надається можливість сформувати фонові знання (знання, що характерні для тих, хто розмовляє на даній мові, які забезпечують мовне спілкування, що проявляється в формі змістовних асоціацій та дотримання норм мовної поведінки носіїв мови), тобто має цінну соціокультурологічну, соціокультурну та лінгвістичну характеристики;
- формується творча (креативна) компетенція, що дозволяє використовувати мовні засоби в різних контекстах спонтанно та на продуктивному рівні, яка і забезпечує комунікативну діяльність на мові, що вивчається;
- мова, що вивчається і процес оволодіння нею використовуються в якості засобу, що забезпечує людині її інтеграцію в нове віртуальне суспільство, в нову соціальну ситуацію.

Треба відмітити, що інформація в Інтернеті представлена фрагментарно і не створює систему наукових знань, що перетворює того, хто навчається в активного суб'єкта пізнавальної діяльності, який вміє знаходити в різних джерелах інформації персоналізоване знання. В цьому контексті змінюється роль педагога, основною функцією якого стає організація пізнавальної активності студента. Це переключається з інноваційним досвідом зарубіжних вищих навчальних закладів, пов'язаним з переходом від викладання (teaching) до «студентоцентричного» навчання (student-centered learning), в основі якого є комунікативно-когнітивний підхід, який спирається на принцип свідомості у викладанні та «соціоконструктивізм», згідно якого студент є активним учасником процесу навчан-

ня, а не об'єктом навчальної діяльності викладача.

Таким чином, інформаційно-дидактичне середовище, яке включає технологію використання сервісів Web 2.0 в поза аудиторній формі самостійної роботи студентів та самомоніторинг отриманого інформаційного продукту, створює передумови для успішного формування і розвитку іншомовної професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців.

Застосування сервісів Web 2.0 дозволяє сприймати навчальний предмет «іноземна мова» як частину майбутньої професії, а створення інформаційно-віртуального продукту можна розглядати як результат, за яким оцінюється сформованість іншомовної професійно-комунікативної компетентності. Креативний характер такої діяльності сприяє розвитку пізнавальної самостійності студентів, формуванню в них умінь самостійно поповнювати знання, здійснювати пошук та орієнтуватися в потоці інформації, тобто всіх тих якостей, які будуть необхідні людині сучасного суспільства (здатності до творчості, самостійного пошуку та оцінки інформації, безперервної постійної самоосвіти, успішної комунікації). При цьому іноземна мова використовується як основний засіб навчання та самоосвіти. Необхідно раціонально включати в навчальний процес інформаційно-дидактичне середовище як системний дидактичний засіб і розуміти, які завдання воно вирішує, оскільки будь-який метод чи засіб, застосовані як універсальні, втрачають свою ефективність.

Тобто, іншомовну професійно-комунікативну компетентність можна розглядати як мету педагогічного процесу, яка виступає системоутворюючим елементом та детермінує всі інші компоненти процесу: зміст, методи,

засоби, організаційні форми. В якості методологічної основи формування іншомовної професійної комунікативної компетентності в процесі навчання англійської мови можна розглядати інтеграцію компетентнісного, гуманістичного, особистісно-діяльнісного та комунікативно-когнітивного підходів. При організації навчання англійської мови треба також враховувати принципи мотивації, свідомості

і активності, суб'єктності, співпраці, принцип переходу від навчання до самоосвіти. Системним дидактичним засобом процесу навчання іноземної мови може бути інформаційне середовище, яке включає технологію застосування сервісів Web 2.0 в процесі поза аудиторної самостійної роботи та самомоніторинг отриманого інформаційного продукту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Беспалько В.П. *Образование и обучение с участием компьютеров (педагогика третьего тысячелетия)*. - М.: МПСИ, 2002. - 352с.
2. Гарунов М.Г., Пидкасистый П.И. *Самостоятельная работа студентов*. - М.: Знание, 1978. - 243с.
3. Есипов Б.П. *Самостоятельная работа учащихся на уроке*. - М.: Учпедгиз, 1961. - 239с.
4. Ефремова М.В. *Возможности использования сервисов Web 2.0 в современном образовании* // Педагогический журнал. - 2011. - № 1. - С.34-41.
5. Козлова А.В. *Педагогические условия использования web 2. технологий в организации самостоятельной работы студентов* // Вестник Челябинского государственного педагогического университета. -2011.-№ 12. - С. 105-114.
6. Молибог А.Г. *Вопросы научной организации педагогического труда в высшей школе*. - Минск: Высшая школа, 1975. - 288с.
7. Патаракин Е.Д. *Социальные сервисы Веб 2.0 в помощь учителю*. - 2-е изд., испр. - М: Интуит.ру, 2007. - 64 с.
8. Рубинштейн С.И. *Основы общей психологии*. - СПб.: Питер, 2002. - 720с.
9. Сафонова О.П. *Методика обучения английскому языку студентов по направлению «Лингвистика и новые информационные технологии»*: автореф. дис. канд. пед. наук. - Нижний Новгород, 2011.
10. Стародубцев В.А., Федоров А.Ф., Киселева А.А. *Возможности сервисов Web 2.0 для формирования персональных образовательных сфер* // Высшее образование в России. - 2010. - № 7. - С.95-98.
11. Сериков В. В. *Обучение как вид педагогической деятельности: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. Заведений / под ред. В. А. Сластенина, И. А. Колесниковой*. - М.: Академия, 2008. - 256с.
12. Титова С.В. *Некоторые теоретические проблемы использования компьютерных технологий в образовании* // Вестник Московского университета.
13. Филатова А.В. *Оптимизация преподавания иностранных языков посредством блог-технологий: автореф. дис. канд. пед. наук*. - Москва, 2009.

ТРАНСЛІТЕРАЦІЯ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Bespal'ko V.P. *Obrazovany`e y` obucheny`e s uchasty`em komp'yutero`v (pedagogy`ka tret'ego tysyachelety`ya)*. - M.: MPSY, 2002. - 352s.
2. Garunov M.G., Py`dkasy`stiy P.Y`. *Samostoyatel`naya rabota studen`tov*. - M.: Znany`e, 1978. - 243s.
3. Esi`pov B.P. *Samostoyatel`naya rabota uchashhiy`xsya na uroke*. - M.: Uch`pedgy`z, 1961. - 239s.
4. Efremova M.V. *Vozmozhnomy` y`spol`zovany`ya seruy`sov Web 2.0. v sovremennom obrazovany`y` // Pedagogy`chesky`j zhurnal*. - 2011. - # 1. - S.34-41.
5. Kozlova A.B. *Pedagogy`chesky`e uslovy`ya y`spol`zovany`ya web 2.texnologiy`j v organy`zacy`y` samostoyatel`noj raboty studentov // Vestny`k Che`lyaby`nskogo gosudarstvennogo pedagogy`cheskogo uny`versy`teta*. -2011.-# 12. - S. 105-114.
6. Moly`bog A.G. *Voprosy nauchnoj organy`zacy`y` pedagogy`cheskogo truda v vysshej shkole*. - My`nsk: Vysshaya shkola, 1975. - 288s.
7. Pataraky`n E.D. *Socy`al`ny`e seruy`sy Veb 2.0 v pomoshh` uchy`telyu*. - 2-e y`zd., y`spr. - M: Y`ntuy`t.ru, 2007. - 64 s.
8. Ruby`nshtejn C.II. *Osnovy obshhej psy`xology`y`*. - SPb.: Py`ter, 2002. - 720s.
9. Safonova O.P. *Metody`ka obucheny`ya angly`jskomu yazyku studentov po napravleny`yu «Ly`ngvy`sty`ka y` novye y`nformacy`onny`e texnologiy`y`»: avto`ref. dy`s. kand. ped. nauk*. - Ny`zhny`j Novgorod, 2011.
10. Starodubcev V.A., Fedorov A.F., Ky`seleva A.A. *Vozmozhnomy` seruy`sov Web 2.0 dlya formy`rovany`ya personal`ny`x obrazovatel`ny`x sfer // Vysshee obrazovany`e v Rossy`y`*. - 2010. - # 7. - S.95-98.
11. Sery`kov V. V. *Obucheny`e kak vy`d pedagogy`cheskoj deyatel`nosti`: Ucheb. posoby`e dlya stud. vyssh. ucheb. Zavedeny`j / pod red. V. A. Slastenyn`na, Y`. A. Kolesny`kovoij*. - M.: Akademy`ya, 2008. - 256s.
12. Ty`tova C.B. *Nekotory`e teorety`chesky`e problemy y`spol`zovany`ya komp'yuterny`x texnologiy`j v obrazovany`y` // Vestny`k Moskovskogo uny`versy`teta*.
13. Fy`latova A.B. *Opty`my`zacy`ya prepodavany`ya y`nostranny`x yazykov posredstvom blog-texnologiy`j: avtoref. dy`s. kand. ped. nauk*. - Moskva, 2009.